

Õiguskantsler

Teie 16.03.2021 nr

Meie 16.06.2021 nr 7-6/210777/2104095

Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli vastuvõtutingimused

Lugupeetud avaldaja

Palusite õiguskantsleril hinnata, kas Tallinna Tehnikaülikool ja Tartu Ülikool kohtlevad sisseastujaid võrdselt, kui võrdsustavad vastuvõtutingimustes eesti keele ning eesti keele kui teise keele riigieksami tulemused. Märkisite, et eesti keele B2- ega C1-taseme eksameid ei saa võrrelda eesti keele eksamiga, kuna viimane on Teie hinnangul märksa keerulisem.

Leian, et eesti keele ning eesti keele kui teise keele riigieksamite tulemuste alusel vastuvõtutingimuste kehtestamisega ei ole Tallinna Tehnikaülikool kohelnud sisseastujaid ebavõrdselt, sest kõigil lävendi ületanutel on võimalik saada ülikooli õppima. Üliõpilaste teadmisi ja oskusi ei võrrelda omavahel. Kuna Tartu Ülikool seab sisseastujad paremusjärjestusse, on oht sisseastujate ebavõrdseks kohtlemiseks olemas. Siiski ei saa selle alusel üldistatult järeldada, et sisseastujaid koheldakse ka tegelikult ebavõrdselt. Seetõttu soovitan Tartu Ülikoolil analüüsida enda vastuvõtutingimusi võrdse kohtlemise aspektist ja vajaduse korral neid muuta.

[Põhiseaduse § 38 lõike 2](#) kohaselt on ülikool seaduses ettenähtud piires autonoomne. Ülikoolil on õigus ise oma vastuvõtutingimusi määrata, kuid need tingimused peavad olema põhjendatud ja võrreldavad. Seega võib ülikool eesti keele riigieksami tulemused ja eesti keele kui teise keele riigieksami või tasemeeksami tulemused võrdsustada, kui on tagatud sisseastujate võrdne kohtlemine.

Ülikool peab olema veendunud tulevase üliõpilase akadeemilises võimekuses. Mõlema riigieksami tulemused aitavad ülikoolidel sisseastujate oskusi ja teadmisi hinnata, kuid tuleb arvestada, et eesti keele eksami sooritajatele on seatud teistsugused nõuded kui eesti keele kui teise keele riigieksami tegijatele.

Eesti keele kui teise keele õppimine on võõrkeele õppimine. Eesti keele kui teise keele riigieksam koosneb kirjalikust (kirjutamine, kuulamine, lugemine, keele struktuur) ja suulisest (rääkimine) osast. [Gümnaasiumi riikliku õppekava lisa 2](#) punkti 2.1.3.1 kohaselt loetakse sel eksamil rahuldavaks tulemuseks, kui õpilane on täitnud B2.1-taseme keeleoskuse nõuded. Seega on riik pidanud vajalikuks, et koolilõpetaja keeleoskus oleks edasisteks õpinguteks vähemalt B2.1-tasemel. Ülikool võib ise otsustada, mis keeleoskustase peab üliõpilasel edukaks

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

õppimiseks olema ([kõrgharidusseaduse \(KhaS\) § 13 lg 1](#), [kõrgharidusstandardi § 5 lg 1](#)), sest iga õppekava võib eeldada erineval tasemel keeleoskust.

Seevastu eesti keele riigieksam koosneb kahest osast ning sellega kontrollitakse tekstimõistmis- ja tekstilooemeoskust ehk funktsionaalset lugemis- ja kirjutamisoskust. Eesti keelt emakeelena õppivate õpilaste keeleoskust ei võrrelda keeleoskustaseme alusel.

Seega näitab kumbki eksam erinevaid teadmisi ja oskusi, kuid eksamite keerukus võib sõltuda mitmest asjaolust, sh tuleb arvestada, et õpilased on ka eksamiteks erinevalt valmistunud. Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja selgitas õiguskantsleri nõunikule, et eesti keele kui teise keele riigieksami sooritajatel on olnud üldjuhul paremad eksamitulemused kui eesti keele eksami tegijatel.

2020. aastal kõrgkooli õppima asunud gümnaasiumilõpetajate eesti keele riigieksami keskmine tulemus oli 69% (2787 õpilase kohta). Eesti keele kui teise keele riigieksamite sooritajate keskmine tulemus oli seevastu 81% (601 õpilase kohta). Kõikide eksameid teinud õpilaste keskmised punktid olid vastavalt 61,6 (eesti keele riigieksam, vt [2020. aasta statistika](#)) ja 67,8 (eesti keel kui teise keele riigieksam, vt [2020. aasta statistika](#)). See võib näidata tõesti, et eesti keele riigieksam on keerukam, kuid sellise järelduse tegemine üksnes numbrite põhjal on meelevaldne.

Järelduste tegemiseks ei piisa ka Haridus- ja Noorteameti antud selgitusest, et eesti keele riigieksamil saavutatud 55% tulemus on võrreldav eesti keele kui teise keele riigieksamil saavutatud 75–80% tulemusega. Ülikoolid saaksid selle otsuste tegemisel aluseks võtta, kui riigieksamite koostaja selgitaks seda sõnaselgelt ka enda juhendites.

Riigieksam on tehtud rahuldavalt, kui abiturient on saavutanud vähemalt 20% parimast võimalikust tulemusest ([põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 31 lg 5](#)). Õpilasele, kes saab eesti keele kui teise keele riigieksami tulemuseks vähemalt 60%, antakse B2-tasemel keeleoskuse kohta tunnistus (haridus- ja teadusministri 15.12.2015 [määruse nr 54 § 27 lg 5](#)). Kuid ka sellest ei saa järeldada, et riigieksamite tulemuste võrdsustamine viiks ebavõrdse kohtlemiseni.

Mõlema eksami tulemuste põhjal on võimalik hinnata õpilase akadeemilist võimekust. Kui ülikooli võetakse akadeemilise võimekuse alusel (mitte otseselt keeleoskuse alusel), võib pidada eksamite samaväärsete tulemuste arvestamist lävendipõhise vastuvõtu korral lubatavaks. Siiski peab ka lävendi kehtestamisel vaatama, et ei tekiks ebavõrdset kohtlemist, kui ühe eksami sooritajatel on keerulisem lävendit ületada.

Tallinna Tehnikaülikool võtab vastu sisseastuja, kes vastab ülikooli kehtestatud vastuvõtutingimustele ([ületab lävendi](#)). Osale eestikeelsetele õppekavadele õppima asumiseks tuleb saavutada eesti keele või eesti keele kui teise keele riigieksamil võrdsed punktid (mõlema riigieksami lävend on 55 punkti). Eesti keele kui teise keele riigieksami asemel on võimalik oma keeleoskust näidata tasemeeksamil, mille tulemused teisendatakse. Eesti keele B2-taseme eksamil on kandidaadil võimalik saada kõige rohkem 95 punkti ja C1-taseme eksamil 90 punkti.

Tallinna Tehnikaülikool ei võrdle sisseastujaid omavahel, kuna vastuvõtul on määravad üksnes kandidaadi enda tulemused ja neid tulemusi ei järjestata. Ülikool hindab iga sisseastuja akadeemilist võimekust ja kui ülikool peab põhjendatuks, võib olla ülikooli õppima asumiseks mõlemal riigieksamil saadud punktide arv ühesugune. Eesmärk on, et tulevane üliõpilane saaks õpingutega hakkama.

Võttes arvesse gümnaasiumilõpetajate riigieksamite keskmist tulemust, ei ole Tallinna Tehnikaülikooli riigieksami sooritusele seatud lävend (55 punkti) selline tingimus, mis piiraks kõrghariduse kättesaadavust ka juhul, kui riigieksamite samasugused tulemused ei ole omavahel võrreldavad. Samuti ei piira eesti keele eksami sooritanud sisseastuja ülikooli vastuvõtmist teise sisseastuja B2-taseme või C1-taseme eksami tulemus.

Tartu Ülikoolis on enamikule õppekavadest kehtestatud [lävend \(80 või 85 punkti sajast](#), mis arvutatakse ülikooli kehtestatud reeglite alusel). Samas võtab ülikool üliõpilasi vastu ka [paremusjärjestuse](#) alusel, lähtuvalt õppekohtade arvust. Õppekavadel, kus on seatud vastuvõtutingimuseks eesti keele või eesti keele kui teise keele riigieksami tulemus, on mõlemal eksamil võrdne osakaal (sõltuvalt õppekavast 25–50% suurimast võimalikust punktisummast). Tartu Ülikool [B2-taseme eksami](#) tulemust ei teisenda. C1-taseme eksami tulemuste teisendamisel on võimalik saada sisseastujal kuni sada punkti.

Tartu Ülikool hindab mõlema riigieksami tulemusi, kuna gümnaasiumi lõpetamisel on need üksteist asendavad eksamid. Tartu Ülikooli 2020. aasta vastuvõtu statistika näitab, et ülikooli vastuvõtmine ei sõltu sellest, kas õpilane on eelnevalt teinud eesti keele eksami või eesti keele kui teise keele riigieksami. Eesti keele või eesti keele kui teise keele riigieksami tulemus ei ole ülikooli astumisel ainumäärav tingimus. Tartu Ülikooli vastuvõtmiseks on vaja saada vähemalt 66 punkti sajast. Eesti keele kui teise keele riigieksami sooritanud õpilastelt eeldatakse ülikoolis õppima asumiseks vähemalt 80-punkti tulemust. Kandidaadid, kelle punktisumma jääb väiksemaks, peavad enne õppeaasta algust tegema [eesti keele testi](#), mille põhjal määratakse üliõpilasele eesti keeles õppimise toetamiseks kuni 30 ainepunkti piires lisakursuseid. Seega hindab Tartu Ülikool vajaduse korral uuesti, kas sisseastuja oskab eesti keelt piisavalt hästi.

Tartu Ülikool võttis 2020. aastal vastu 60,9% eesti keele riigieksami sooritanud sisseastujatest ja 61,6% eesti keele kui teise keele riigieksami sooritanud sisseastujatest. Paremusjärjestuse alusel vastuvõtu korral võib see suhe olla erinev, kui ülikool kehtestaks eesti keele ja eesti keele kui teise keele riigieksamitele erinevad nõuded. Seega ei saa öelda, et Tartu Ülikooli paremusjärjestuse alusel vastuvõtutingimuste kehtestamine oleks täiesti probleemitu, kuigi vastuvõtustatistika ei kinnita otseselt, et sisseastujaid koheldakse riigieksamite alusel ebavõrdselt. Seepärast ei saa teha ka üheseid järeldusi, kas Tartu Ülikool kohtleb sisseastujaid tegelikult ebavõrdselt või mitte. Kui Teil tekib Tartu Ülikooli astumisel ikkagi kahtlus, et ülikool kohtleb Teid mõne teise sisseastujaga võrreldes ebavõrdselt, võite kaaluda ülikooli otsuse vaidlustamist konkreetsete asjaolude alusel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia (avaldaja andmeteta): Tallinna Tehnikaülikool
Tartu Ülikool
Haridus- ja Teadusministeerium
Haridus- ja Noorteamet